

המציפה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:

לשנה 6 כתרין
לחצי שנה 3
לרבע 1.50

כאשכנז:

לשנה 7 כתרין

כיתר הארצות:

לשנה 8 כתרין

מחיר מודעות:

בעד כל שורה קצרה (רבע רחב העמוד)
באותיות פטיש 40 הלר.
במודעות הנכפלות יורד המחיר כפי הערך.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:

„Hamicpe“

ul. Św. Sebastyana 32,
Kraków.

Kraków, 13. Maja 1904.

גליון ה.

קראקא, כ"ח אייר תרס"ד.

שחרור ספרותנו בגליציה.

בהתפתחות ספרותנו העברית בעשרים שנה האחרונות לקחה ארצנו גליציה חלק פחות הרכה מכפי מספר יושביה היהודים. השכלת תקופת המאספים עם כל זורתה ובטלנותה, ששאפה את מקור לשרה מהמשכילים הגליציים, מצאה לה אדמה רצויה ואקלים ראוי להתפתחות בריאה מעבר לגבול גליציה. בעוד אשר אנחנו פה לא התקדמנו כמעט בשום מרחק מוחשי. כפי הנראה גרם אך המקום להפסקת פריחת הספרות בגליציה. הסביבה שאנו חיים בה וההתייחסות הריצונית אלינו נרמו, שלא יתבכרו פרותינו בארצנו כראוי, בעוד אשר ילדי גליציה מהוין לארצנו, הם, חלק נכבד מכוני הספרות העברית החדשה, והם הם מה, כחות והכשרונות הרעננים, שאחינו הרוסים מתיחסים אליהם ביראת הכבוד ומתפארים בהם, כננו להבטלנות הגליצית.

ההפש המדיני, שהשגנו בלי שום השתדלות מצדנו, חרות המחשבה והמעשה, שהגיעה אלינו כמעט מתוך היסח הדעת, בלי כונה תחלה, בלי שום מלהמה ובלי נמשך דם אהר, גרמו הרכה לקלקול טעמנו הספרותי, זהר המעבר הפתאומי משעבוד לגאולה עוד לא עומס, והוא מכריק עד היום בכל מפעל ספרותי מצדנו, לרבים מאתנו

בא ההפש המדיני כעין מתנה בעל כרחם וכ, גורה" הצריכה לרחמים, ולרכים, כשטר שחרור לעבד, שאינו יודע להשתמש בחרותו. אויר אירופה, שהתחיל מנשב בפעם אהת בגליציה, שבר את רוה רבים מאתנו ובקיצינויות נפרוה נשרו מגוף עמנו כל בעלי הכשרונות, כל נפש גאונית, ויקדישו את כח כשרונם לעבודה על עיה שאינו שלנו, הרחק הרחק מגבולנו. הם הרנישו חוכת תורה לארצנו הארץ, והטוב שבאותיות תודתם היה לפי דעתם קרבן רגש לאומיותם, ואת הקרבן הזה הגישו בשמחה ויונהו את עמם ואת כל קניינו. במחנה נשאר רק אלה, אשר מפני חולשה פנימית או מחמת חסרון אנרגיה וכה-הדוהף המעורר את האדם לפעול ולעשות, פגרו לצאת, והיה זה נושאי דגל ההשכלה בגליציה... האנשים האלה, אשר לא מתוך הכרה פנימית ורגש חובה המשיכו פעולות בעלי המאספים, אך מחמת זקנה וחולשה, מחמת אי-הודינותם לשוק החיים נשאר כמחנה, האנשים האלה לא היה ספק בידם לעשות יותר ממה שעשו, בלומר: מלקלקל. אין ספק אשר לו באה התנועה הצינונית בימים ההם, או בודאי צעדה התפתחותנו באופן מסודר ומטבעי, והיינו אנחנו היום ראשי המדברים בתוך עמנו, כי תנאי הנוך נאותים וסביבה נאורית, שאנו מתנועעים בתוכה, הם סוף סוף גורמים נכבדים, שאין לפוטנם כננו יד. אולם

לדאכוננו אהרה ההתעוררות הלאומית את הזמן. הרגע הגדול מצא לפניו פה דור פעוט. העצמות שהתיה ושהעמיד הרוה, כמעט כורים וכרכים הם להספרות העברית. על הרוה הזה להנך לו מעתה דור חדש, דור הראוי לבנין והשואף לתחיה. הדור החדש הזה מבצבץ להתנחך לעינינו, והחוכה מוטלת עלינו, לסקל לפניו דרך ולהראות לו נתיב. החקים המעיקים, הצרות והרדיפות, השאט והבוז, אשר תחתיהם יכרעו אחינו הרוסים, להם עלינו להודות, אם ספרותנו עומדת היום במקום שנראוה. אין לך רעל, שאין בו גם צד מרפא. בעל כרחם נאלצים היו טובי עמנו ברוסיה, בעלי הכשרונות והרוה, לשבת תחתם. הם שאפו לאויר צח, הם ראו את החוף המלא מגד, וכנפיט לא היו להם למלא תשוקתם. השאיפה הרוחנית הזאת הלכה ותתכבר מעת לעת, ותחלה לא היתה להם, להמיר את השאיפה כמעשה. והנה בא זרם הלאומיות באירופה, ועמו זרם חבת ציון גם להם, והוא הראה להם מסלול לפעולה. את כל הכחות והכשרונות הרבים שבהם, יצמצמו בעל כרחם לפעול אך כחוגם הצר, וזו היא הסבה, שהקדימה את הספרות ברוסיה בפסיעות ענקיות.

חקי ממשלת רוסיה הקשים עמדו לא רק לאחינו שם לעזרה מוסרית, אך גם לנו למכשול רב. הצנזורה הרוסית, השוקדת כמאה עינים על

ספר הכמר המצרי מאנעטא כדברי הימים אשר כתב) והיונים גרו לפנים כארץ ישראל. אם כן, על היונים לגרש את היהודים ולהכותם.

האספסוף היוני החל לגדף את היהודים אזרחי העיר ואיזה יוני בעל אגרוף הכה יהודים אחדים מכות נוראות. לפני ביה-הכנסת העלו היונים עולות לצאוס אלילם ויגרפו את אלהי ישראל.

ראשי העדה היהודית הלכו אל הנציב גסיוס פלורוס ויתחננו לפניו, כי יציל אותם, כי הלא רק הוא צורם ומגינם. הקיסר רחוק כרומא, ואגריפס השני מלך יהודה — זה צל נשיא — מה יוכל להושיעם?

— צדק דברתם — אמד גסיוס — תנו לי כפר נפשכם ואצילכם.

ויהנו לו זקני העיר מתנות כסף וזהב רב, אז צוה להמית את היונים, אשר גרפו את אלהי ישראל. ותבער חמת האספסוף היוני. ויהאספו בחוצות ויתנפלו על בתי היהודים ויהרגו אנשים רבים ונשים ונפץ. צעירי היהודים גם הם לא טמנו יד בצלחת ויקומו על הרוצחים ויעשו בהם נקמות. בסוף באו אנשי-צבא לעשות קץ למתומה, ויפילו גם הם חללים מן היהודים.

אלה של היום הם אנשי מלחמה, מורדים, אמיצי כח, שילחמו בודאי עם החיות עד שפת דמם האחרונה. זה יהיה הענג האמתי, לראות את היהודים הארורים, כאשר יקרעו ונתחי בשר יתגוללו כאנמי דם. גסיוס פלורוס, הפרוקורטור בארץ יהודה, ידע מה לעשות, למען יודע שמו הנשכח בקרב האספסוף הרומי.

— מי הם „המורדים“? המרדו במלכות רומא?
— שואל אחד האנשים העומדים לפני הצירק אה רעהו.

— אולי חפצו לרצוח את גסיוס פלורוס?
שאל השני.

— מי יודע? אולי כקשו לשלוח יד בקיסר קלודיוס? — אמר השלישי.
לאט לאט נאספו אנשים רבים סביב המדברים, ואיש אחד החל לספר, מדוע נגזר גור-הדין על האמללים להטרף.

בעיר קסריה על שפת הים בארץ ישראל, יושבים יהודים ויונים יחד. היונים ישנאו את בני-ישראל הכלית שנאה ויאמרו, כי רק להם המשפט למשול בעיר ועל היהודים להיות נכנעים התהיהם. ואנשי בלועל אהדים מהיונים הפיצו דכה בין האספסוף, כי היהודים המה בני מצורעים, שגרשום ממצרים (כן

פיליטון

רחמים.

(תמונה מימי הרומאים).

יושבי רומא שמחים ועליונים, כי משחק יהיה היום...
הזקנים והצעירים, האנשים והנשים, כלם מלאים גיל, כי עיניהם ישבעו היום — הם יראו כצירק דם ורצח, כי העם הרומי רק אז ישבע, בהיות לו לחם ומשחקי הצירק. ימים רבים כבר דברו כעיר על אדות המשחקים, שיכין הקיסר קלודיוס כרחוב העיר ובחוצות ובכתי המרחץ, והכל אומרים, כי העיר דומא לא ראתה עוד כזאת, גם בימי אוגוסטוס וטיבריוס לא ראו עוד הרומים גלדיטורים (הנלחמים לשם שעשעים) כאלה, לא ראו עוד חיות רעות יקרות כאלה, ולא נטרפו עוד יהודים רבים כאלה, שמצפים לראות במשחק הזה.
לפנים היו היהודים, שנטרפו בצירק לעיני הרומים רפי כח — בן ספרו להם אבותיהם — וגם לא נסו להלחם עם החיות ולהציל את חייהם; אבל

כל ספרי חוץ לארץ, לא החניקה את פעולות הספרות של יושבי רוסיה, אבל עמדה לשמן על דרך התקרבות ספרות גליציה. כידוע נמצא ברוסיה רוב מגין ובנין של עמנו וגם קוראים עברים ישנם שם הרבה יותר לפי הערך מאשר בכל המדינות. ואהרי שהתשפקה והרשישה (ערצויג אונ בעדארף) הולכות תמיד שלובי יד, ממילא בראה הררישה הנמצאה שמה במדה גדושה, גם את ההתחרות והשתלמות ההשפקה. מצד השני גרמה ההשפקה השפיעת גם להרישה יותר הזקה. וההתחרות הספרותית הטיבה גם בסדה מרכה את טעם הקוראים עברית, באופן אשר הסמרטוטים הספרותיים והמון הבלברים כלו מאליהן ויניהו מקום לאלה אשר בהם הפנימי מסגל אותם, לבצר קיומם במלחמת התחרות. אולם פה בגליציה, המון אחינו וכפרט אלה היודעים עברית והמרגישים צורך לספרות עברית, מצומצם ומוגבל מאד. הררישה מעטה עור עתה וכמעט בלתי נכרת (?) ואת הררישה המעטה בזמן האחרון, תמלא לנו ההשפקה הרוסית, כי הגבול שלנו פתיה לפני ספריהם, בעוד שגבולם סגור לפנינו. ובכן יהנקו כשרונות גליציה מפני חסרון אויר לשאיפה, וספרותנו לא תתקם אף באצבע.

אלו הן הסכות... מעתה עלינו להשתדל ללחום נגד כל המכשולים, העומדים על דרכנו, עלינו לבצר לנו ספרות מקורית גליצית דוקא, ספרות שלא יוכלו להוציא לעז עליה, כי רוח במלגות גורף ממנה, תחית הלאם תעמד לימינו. עלינו להשתמש בשעת הכשר הזאת ולעשות כל מה שביכולתנו למען הדור הבא, אם לא למענינו. והיה אם אי אפשר לנו להושיע עצמנו, אז איננו ראויים כלל לעזרה. על תמיכה מן החוץ, בלומר מרוסיה, אין לנו לסמוך. זה הוא אסוננו, כי מעט הכח, שהיה לנו, פורנו להם, והכל לריק ולחנם... אחינו הרוסים מלבד המשפט הקדום, שיש להם על ילדי גליציה, הם משתדלים לבטל אותם כלאחר יד, ולהרחיקם בכונה. אחינו ברוסיה רואים את עצמם כנרעין היהדות, כפגלת כל עמנו, ושאר אחיהם כחול' פחותים מהם בערבם היהדות. הם אוהבים ציון באמת, הם אידיאליים מופשטים, להם יש שאיפות, בקצור הכל להם. גם מעשה

חרקוב האהרון המעציב נובע בעקרו מתכונתם זאת, הפצים הם להכדל, להביא את הכל ברשותם, ובני חול' יהיו כפופים להם. ואם אל אהיהם המערכיים הם מתייחסים באופן בזה, מכל שכן לנו הגליציים. ע"כ עלינו להשתחרר משעבודם, ולהחול מהיות משפעים מהם. אינני מאמין, שיחפצו לתת לנו יד עזרה, והלואי שלא יחתרו ביהר עם ילדי גליציה בחול' לבטל ולהפריע את מעשינו, באיוו לצנות, הנקראת בלשונם "בקרית". ואולם למרות כל הספקות הגדולים, העומרים נגדנו, ולמרות כל המכשולים, עלינו לנסות כחותינו, עלינו להתעורר ולהתעורר. מורגש עתה אצלנו הצורך להתרכזות הכחות הגליציים במקום מיוחד. הכחות האלה נמצאים אצלנו, אף שהמה מובלעים ונסתרים בקרבנו ואני מאמין כי הגיע עתה הזמן לזרוע ולקוות לאסוף.

והיה אם לא נתעורר עתה, אם נקבל עלינו הדין באהבה ונגעע ראש על כל גל העוכר על ראשנו. אות היא כי אפסה באמת כל רוח היים ויצירה בקרבנו...

אולם איני מאמין בזה עדיין.

אלא.

ענינים מדינים

המצב באוסטריה. הממשלה שלחה את צירי מועצות-הממלכה לביתם. המה יבואו איש איש לעירו ויעמדו לפני בוחריהם, לתת דין וחשבון מ"פעולתם" בעדם ובעד ארצם. מבילתי יכלת לערוך לפני הבוחרים מעשים ופעולות, על כרחם יגידו להם את סבת שביבתם, כי זה שנים אחדות לא עשה הפרלמנט שום דבר לטובת העם, יבארו להם את תורת ה"אכסמרוקציה" את הביעות המשיבים והסלובינים ואת טעם סרוב הגרמנים ואת טעם שתיקת הממשלה ומאנה להתערב בריב. ספק הוא אם יבינו הבוחרים את דבריהם, אם יבנסו הדברים אל מהם, כי בריב הלאמי הזה ובהפרעת כל עבודת הפרלמנט וכאפם כל תקון חדש והוק הדש לטובת העמים — תצמח תועלת ליושבי הארץ. אבל רוב הבוחרים יעמירו את הדבר על הזקנות: מסתמא יודע הציר, ההבם המדיני המומחה, יותר ממנו ואין להורות לו דעה. אם יהיו באספת הבוחרים

יהודים פשוטים מגליציה, המה יבינו היטב את ענין האכסמרוקציה. הלא הוא דומה ממש ל"עכוב-הקריאה" אצלנו. אנשים שנעשה להם עולה או שיצטרכו לעזרה כללית, יעכבו את הקריאה בשבת ולא יהנו להוציא את הס"ת ולכלות את התפלה עד שיעשה הקהל את המוטל עליו. אבל גם היהודים שבאספה יאמרו אל לבם: עתה הננו רואים, כי טוב עשו קדמונינו, שאסרו עלינו לאכל קורם התפלה. אלו אכלנו קורם התפלה, לא היה קץ לעכוב-הקריאה והיינו יושבים ומתקיימים בביהכ"נ כל היום ואיש ממנו לא היה מודה לדברי חברו. עתה, שכלנו עומדים בביהכ"נ רעבים, על ברחם של המוענים ושל הקהל יתפשרו, יכמיהו, אמנם הבטחות שוא, אבל גם בהבטחות שוא הם מודים במקצת לדברי המוענים ואלה האהרונים אינם רוצים יותר רק שיודו לדבריהם הצורקים; קיום ההבטחה אינו תמיד העקר. ובלבד שירכו לביתם "לעשות קדוש". בפרלמנט האוסטריא גרוע הרבה מזה. העם הרעב והגענה ישלח לפרלמנט אנשים שבעים, בעלי ברסים מלאות, שאינם מרגישים בצער העם, המשליך יהבו עליו. בבית-מועצות הממלכה יש בית-מרה ערוך בכל מיני טעמים, יש גם ממות לונה, שלחנות לשהוק בקלפים ולקראו עתונים. וכשיתקוטטו בני המפלגות, כשינצו האדונים המנוחצים, פנאי להם להמתין, הלא שכרם, 20 כתר ליום, יתנו להם גם מזה, ע"כ לא יותרו מודעתם במלוא נימא.

כי למה יעשו זאת? מי זה פתי בזמן הזה, כי יודה לדברי חברו, כן עשו המפשים הקדמונים, אבל היום — כל אדם יודע יותר מהברו. מה תאמר? הן צריך לעשות קץ לריב סוף סוף? — למה? ובי רעבים אנהנו? ובי צמאים אנהנו? הרי ממעמים, הרי ממתקים, אכול ושתה וייטב לבך ובלבד שלא נודה לדברי מהנגדינו אפילו בקוצו של יוד. — ומה? מפקפק אתה, שהעם רעב? העם צריך לקביעות השבון ההוצאה, לבריות מסחר עם המלכיות האחרות, לתקן חק המסים והמכסים, לבנין מסלות ולתיבות אמללים ועוד לצרכי צבור אחרים? — שומה שבעולם, מי זה שם לבו בזמן הזה להכלים כאלה. עמוד במרדך, עשה שעורריות, הרף גורף את שרי הממשלה, עשה פיך כהרב הדה, להבות עמים שלמים ומפלגות בלשון, כי אז יצא שמך למרחוק. — זהו המוסר המדיני של הדי הצבור באוסטריה. והעמים נמוגים בענים, ידלו מיום ליום וציריהם באי-בחסם, "ישחקו באכסמרוקציה" וילענו לאיד העמים.

המלחמה. שבר על שבר הובתה רוסיה, הוה על הוה באו עליה, כאלו השמים והארץ וכל צבאם התקוממו עליה. כל התבלות שרי-צבאיה הופרו וכל תקוות שרי הממשלה נהפכו להם לאבזב. העתונים

וגסיוס פלורום, שלקח את הכסף ואת הוהב, כפר נפש עדה היהודים, להשקיט את המהומה ולהגן על היהודים, שלח את כהורי היהודים, שנמצאו כלי זין אצלם, לרומא, להשליך אותם בתוך משהקי הצירק אל מלתעות ההיות הרעות.

— לא כן הדבר! קרא איש אחר — גסיוס פלורום לא שלח את אנשי החיל לעשות קץ למהומה, כי-אם צוה אותם לעזור את היונים כרצחם. הוא עריץ ואכזר שאין כמותו.

— מה הוא אומר? — החלו רבים לצעוק — אסרו אותו בעבותות והביאוהו לפני הקיסר, כי דבר סרה על השד גסיוס.

— הביטו בפניו היטב! — נשמעו קולות אחרים — הן יהודי הוא! מהרו, חושו לתפשו!

האיש נשא את רגליו וירץ ככל בהו והורומאים אחריו וכלם קוראים: מות יומת! ובמעט השיגוהו. אבל פתאם עמדו הרודפים, כי קול קורא נשמע: פנו את הדרך להנסור המהלל נרוה.

האיש הנדרף נעלם.

קרני השמש בוערות. קהל גדול הקדימו לבא ולעמד לפני הצירק קודם עלות השמש, למען מצא מקום טוב. החזיונות בצירקות ובתיאטראות היו בימי

קדם ביום ולא בלילה. אלפי אנשים ונשים חבו על הרגע, אשר בו יפתה הצירק, בתקותם, כי יבחרו להם מקומות טובים.

סוף סוף נפתח הצירק והעם התפרץ אל תוכו. מעת לעת נשמע קול "שלום לך, איש מהלל!" כן קראו אלפי פיות, כאשר בא סנטור או פקיד גבוה. ועיני כלם היו נמויות אל מקום אחד, אשר היה עוד ריק. הוא מושב הקיסר.

הקיסר התמהמה לבא. העת ארבה לנאספים ולמען לא תקצר רוחם ספרו איש לרעהו מענין היום: עלילות ודבות על היהודים ועל דתם.

איש לא התכונן, כי בין ההמון יושבת גם אשה זקנה יפניה מביעים, כי פלצות אחזה אותה. לפני החזיון ברקו הליקטורים את הצירק ויהפשו אם ימצא יהודי בין הנאספים, ולא התכוננו, כי האשה הזאת היא מבנות "העם הארור". הרימאים לא חפצו, כי יביטו יהודים במות אחיהם.

פתאם נשמע קול גדול ונורא. ראש שומרי ראש הקיסר נתן אות, כי הוד המלכות בא. הקיסר קלודיוס ישב על מקומו ויתן בידו אות.

היום היה יום אביב יפה ובהיר ויסירו את מכסה הכר, שבסה את הצירק ופני השמש נראו, באלו גם היא הכתה על החזיונות.

החזיון הראשון היה עגלות רודפות זו את זו ומפני שלא היה להן מקום לנוס, כאשר עיפו הסוסים נפלה עגלה אחת על השנית והסוסים והעגלונים נפלו מתים.

והעם הריע תרועה גדולה וביע חדותו, כבר ראו את החללים הראשונים. ויתן הקיסר אוה שנית ויוציאו את פגרי הסוסים והעגלונים הכושים ועל הדם פזרו עפר.

ותפתח דלת אהרת ושני גבורים סארץ גליא, מלובשים שריונות ברזל מכף רגלם ועד קדקדם יצאו ויחלו להלחם וילחמו עת רבה ואיש לא יכל להפיל את רעהו.

פתאם מעדו רגלי האחר, ויפל ארצה, באותו הרגע שם השני את רגלו על זהוה ויבט על העם ועל הקיסר, לראות היש רחמים לפניהם.

דממה... זה אות, כי אין רחמים, וישלוף את חרבו וימיתוהו. עוד חזיונות אחרים באלה נראו, לשעשע את

מן האחד. אחים לצרה דבר גדול הוא. בגולה חסרנו גם את חצי הנחמה הזאת. מאז במדה מלכות פולין היו לנו שוב, במקומות שהפולנים נרדפים, אחים לצרה. אמנם במקום שיד הפולנים תקיפה אינם טובים מעמים שולטים אחרים, המה מתהלכים את העמים הכפופים תחת ידם, כמו שיתהלכו מציקיהם אתם. המוסר היהודי, ואתם ידעתם את נפש הגר" זר להם, למרות „החסד הנוצרי“, שהם מתפארים בו. אבל בכל זאת נוכל לומר: תחת יד פולנים ולא תחת יד רוסים. וכבר קרו מקרים, שנרדפו פולנים ויהודים ביחד ואז בכל עת טובה היתה התחברותנו אל הפולנים. רבני הימים עשו את הפולנים והיהודים אחים לצרה, אף שהפולנים ירבו לדרוש מחיר האחות... מקרה כזה קרה בסוף השבוע שעבר בערים קוסוב, קומי וזאביע בקצה דרונית מורחית של גליציה. במחוז ההוא הכינו הרוחניים ליום 5 בחדש מאי התקוממות נגד יהודים ופולנים ביחד, להרוג לאבד, להשחית ולבז. כהנים רוחניים ואגיטטורים אחרים הסיתו ימים רבים את האכרים בפולנים וביהודים. בקוסוב ובקומי עברו המון אכרים רוחניים מזוינים בקרמיות ובמקלות ויקראו: „זבח פולנים ויהודים!“ אימה וחרדה הקיפו את כל יושבי המחוז וביחוד חרדו היהודים. רבים מהם עזבו את כל הונם ויברחו למרחוק או התחבאו במרתפים. בכמה בתים של יהודים ופולנים שברו חלונות עם הססגרות. כמה יהודים ואכרים פולנים הכו וימחצו והם שוככים על ערש דוי. כבתי מרוח גולו האכרים בקבקי י"ש ורום. המזוינים היהודים הניחו כל רכושם ביד הבוזים ויברחו. בין המסיתים הנתפשים והנאסרים נמצא אדבוקט רותיני. אומרים, כי הרוחניים רצו להצית את כל העיר קומי באש. כואביע השתובב ההמון מאד. כל הבא תחת ידם נשבר ונשחת כרנע. עוד במרם החלו הפרעות ידעו כבר כל בתי הפקודות בעיר המחוז ובבירת המדינה, שומרים מנעו את המתקוממים מלנתק את חוטי המלגראף, יום ולילה התהלכו שומרים במסלות, לשמור את חוטי המלגראף. מלגרות עפו לקוסוב וללובוב, גרוד צבא בא לזאביע בעוד מועד. באספה רותינית רבה בדאלהאפאלע העיר כמר רוסית את חמת האכרים על הפולנים ועל היהודים ואבר אחד העיר קצף גדול כל כך בדבריו עד שמצא בא-כח הרשות לנחוץ לאסרו במאסר. כאשר נאסר המסית הזה קמו האכרים על השומרים ויבקשו להוציא ביד חזקה את האסור מבית כלאו. גם ראש המתקוממים האלה נאסר. הוא הודה בבית האסורים, כי זבח פולנים ויהודים היה מוכן ומזומן על ידי בני עמו. האינטליגנציה הפולנית, הפקידים והיהודים התחברו יחד וידרשו מאת הרשות, לשלוח שמה גרוד אנשי צבא. הצבא כבר עומד שם

לא תפול בידי היפנים. — השמועה ממפלה חדשה של מחנה רוסיה לא התאמתה עדיין. בדרך טוקיא עיר ממלכת יפן באה שמועה, כי היפנים ירו עוד הפעם כדורי התפוצצות על מבצר פורט-ארטור. בימים הקרובים תהיה מלחמה גדולה וקשה בעמק מאט ען הנ"ל ומן המלחמה הזאת יצא גורל רוסיה. כי כאשר יגרשו היפנים את הרוסים גם מפה, אז פתוחה ליפנים הדרך לעיר הראשית מוקדן ולכל ארץ מאנדזוריה.

במקום המשפט שם הרשע. ממשלת פרוסיה הכניסה הצעה לבית הנאשמים על אדות התאחויות בארץ. ע"פ החוק הזה יקשה לפולנים לרכוש קרקעות במדינות המזרח הפולניות. רוב המפלגות, מלבד בעלי המרכז הקתולים, הסכימו להצעה ובקרב תהיה לחוק בארץ. כה תעמול ממשלת פרוסיה לנשל את הפולנים מעל אדמתם ולעשות את חלקה במדינת פולין למדינה גרמנית. אם יעלה הרבר בידה לאבד אומה שלמה, ידעו בנינו בדרות הבאים.

שפניה העלובה. כאשר עשו פרנציה ואנגליה אמנה ביניהן ויחלקו בין שתיהן את אפריקה הצפונית ולפרנציה נפלה מארוקו לנחלה לא שמו כלל אל לבן, כי גם לשפניה יש מענה על מארוקו, כי יש לה שם אינו ערי חוף מימי קדם. ושפניה שתקה, כי לה היו דאגות אחרות. הפועלים שבתו, האנרכיסטים ירו כדורי מות על המלך ועל ראש הממשלה. עתה, כאשר שבה המנוחה בשפניה, זכרה הממשלה את זכויותיה במארוקו ותדרוש מאת פרנציה לחונתה. ממשלת פרנציה לא הקשיחה לבה ותחונן את הנבירה שירדה מנכסיה במתנת חנם. היא הכמיחה לה, כי לא הנע בנחלותיה במארוקו וגם התן לה רשות להרחיב מעט.

על המצפה.

אחים לצרה

מעטים המה המקרים בדברי ימי גלותנו ותלאותינו, שהיו לישראל אחים לצרה. בכל גלות, שמד ורדיפה היו היהודים גלמודים, בודרים ונעזובים, שה אחד בין כמה זאבים, זה מכה את היהודים וזה לועג להם ושמה לאידם. ואולם לא כן היה בימי קדם, כשישבו ישראל על אדמתם. אמנם גם בימים ההם היו לנו אויבים, גם בעת ההיא לאישבו אבותינו בשלוה, אבל במקרים רבים היו לנו אחים לצרה, שונאינו הקדמונים לא הציקו להיהודים לבר, כי-אם גם לעמים קטנים אחרים. צרת רבים חצי נהמה ולעולם טובים השנים

אבל הוא אינו מכיט עליה, אין לו עוד לב אנושי, הוא אוחו כסבין בחוקה ומכיט אל הנמר, ההולך וקרב אליו!
דממה נוראה!
הנשים החלו לכבות בקול רם ותצעקנה:
רחמים! רחמים!
וכל העם לא יכול לשאת את החזיון הזה ויקראו:
רחמים! רחמים!

אין רחמים בלב הנמר — בן רנע והאם ובנה חדלו לחיות.
הם!
העם איננו קורא היד! בפעם בפעם, אין לדעת אם זה מטעם, כי שבע, או כי באמת נכמרו רחמיו. כלם מדברים בלחש ומכבדים בפעם הראשונה את הוד המות.
השמים התקררו בעבים.
רחמי השמש נכמרו...
צבי ליליען.
קראקא.

עוד ארבעה בחורים היו לברות למלתעות החיות הטורפות.
פתאם והנה חרדה עוברת על כל פני הנאספים... אל אלהים! מה נהיה?..
צעקה מרה קורעת לב ומרעידה את לבות כל ההמון נשמעה שם בגבה.
— ילדי, ילדי! אהה! בני, בני!
עוד בחור אחד נותר. החיות הרעבות אכלו את בשר קרבנותיהן ותגרמנה את עצמותיהם והוא ישב על העפר, והחיות לא פנו אליו, באלו נעלם מהן. האשה הזקנה, היושבת שם בגבה, היא אמו.
כבר לפני ימים רבים נולו את בנה מעל ברביה והוא הלכה אחריו לרומא ותשב שם, לדעת מה יעשה לו. ספרו לה, כי גם הוא יהיה בין הנטרפים ולא האמינה, ותשם את נפשה בכפה ותלך אל הצירק. בראשונה לא הכירה את בנה מרחוק. עתה הכירה אותו; לא בעיניה, כי אם בלבה.
בנה אהובה עודנו חי. זה הוא הנשאר מפי האריות והנמרים — אומר לה לבה.
קפיצה נפלאה אחת מלמעלה למטה... פלאי פלאים... לא נהרגה... והנה היא אצל ילדה ותשקו ותחבקוהו...

הקרובים לממשלה יתפארו אמנם עוד היום, כי נצחון רוסיה בטוח, ושרי הצבא יודעים מה המה עושים, עצלותם והתרשלותם, מנוסתם ונפילותיהם, כל אלה שיבים לחבמת תבסיסי המלחמה, בן צריך להיות ואלה יוליבו לנצחון רוסיה בסוף. ועתונים בחוץ לארץ, אשר גדולה רוסיה נוגע אל לבם, מבארים את התבסיסי המשוגה הזה בדרך רוסיה מאז במלחמותיה, למשוך את האויב אחרי צבאותיה עד מקום, שיכרת חיל האויב ממקום עמדתו המרכזי ויקל לחיל רוסיה להאבדו; כן רוצים גם עתה, לדעתם, שרי צבאות רוסיה לעשות ליפנים, למשכם בערמה עד לפנים ארץ מאנדזוריה, עד מקום שמשם לא ישובו עוד. הימים הבאים יורונו אם צדק המשפט הזה או כי שרי צבאות רוסיה הטעו את עצמם ואת הקיסר, כמו שעשו זה פעמים רבות במלחמה המסובנה הזאת. לעת עתה נסוגו הרוסים אחור מכל המקומות בדרום מאנדזוריה. היפנים כבשו את פנוואננטשנן, את אנטונג, את העלהי ועוד ערים אחרות בדרום והרוסים הכרחו לצאת מהעיר החשובה ניוטשוואנג והיפנים ירשוה. פורט-ארטור נצורה מצד הים ומצד היבשה והרוסים כבר נואשו מהמבצר החזק הזה, מעו ממשלתה באזיה. קולות התפוצצות נשמעו זה פעמים רבות מנמל פורט-ארטור וקרובה ההשערה, כי הרוסים בעצמם יפוצצו את ספינותיהם הנשארות עוד בנמל הזה, למען לא תפולנה בידי האויב בעוזב הרוסים את המבצר. ועל כרחם יעזבוהו, אם יקדימו יאם יאחרו, כי בתור עיר-חוף אין לו עוד כל ערך; גם אם לא נבונה השמועה מהתפוצצות הספינות ע"י הרוסים עצמם, הן לא יוכלו להשתמש בספינות ההן, כי החוף הצר סגור באניות היפנים, שהטביעו אלה בכונה, לחסום את הדרך בעד ספינות רוסיה מצאת מן החוף. צבאות רוסיה יצאו כבר מכל המקומות בדרום המדינה ויתקבצו בשני מקומות בפנים הארץ: בעיר ליאניאנג ובעמק מאטיען, המוקף צורים וסלעי מגור ושם יקוו צבאות רוסיה להתבצר ולהחזק מעמד ולסגור ליפנים את הדרך לעיר הראשית מוקדן. בשני המקומות האלה עומדים כמה ושלשים אלף איש מחיל רוסיה. אם תתקים תקוהם זאת נראה בימים הבאים. לע"ע תבואנה שמועות נוראות ממחנה רוסיה, כי פרצו שם מגפות, כמה חללים רעים ומסוכנים ישלטו כחיל רוסיה ומפילים מהם רב. קורופטקין דרש ע"י המלגראף עוד מאה רופאים מפרטבורג. — להפיל פחד על החינאים וישבי הארץ קשרו שרי צבא רוסיה קשר עם חבריה שודדים, להציק לחינאים. בזה רק יעירו חפץ החנאים בחינא עצמה, להתדין ולהשתתף במלחמה, למרות הבטחת מצב הבינים. לעמת זאת באה שמועה, כי באו שרי צבא רוסיה בדברים עם בא-בח חינא לכסור, לו את העיר ניוטשוואנג, למען

העם והדם נול כמיב, אבל הרומאים לא מצאו עוד נחת.
הם צפו לראות את היהודים ואת החיות. אחדים החלו לקרא בקצ-רוח יהודים! יהודים! ויקראו השרים: הביאו את היהודים!
חפץ העם הוא, חפץ האל.
הקיסר הרים את ידו והדלת נפתחה.
כעשרה בחורים יפים, בלם ערומים, יצאו ובידיהם סבינים קצרים צחים ומבריקים.
הקיסר הרים את ידו שנית...
קול שאגה נוראה נשמע. אריות ונמרים, דבים וזאבים, שהובאו מאפריקה ביחוד בשביל החזיון הזה, פרצו ועיניהם מלאות דם, כי לא נתנו להם היום לאבל, למען יטעם להם בשר אדם.
החיות קפצו על האמללים.
הצעירים לא אבדו את תקותם וילחמו כגבורים. לא קוו אמנם לחיות, אבל בקשו למות כגבורים. האמללים שכחו, כי טוב למות, ולהקרע ברנע בפי החיות מתת בגבורתם ענג ונחת אבזרים לפראי אדם. מה בצע בגבורתם! כחמשה כבר נקרעו לגזרים. הרומאים יתענגו וירוננו.
האריות שואגים, הדבים שוקקים והזאבים מיללים.

והמנוחה שבה לאינהנה. גם לעיר הסמוכה קומי נשלח חבל אנשי צבא מלבוב. בשנה שעברה, כאשר קמו הרוחנים בזאבלושוב וסביבותיה רק על היהודים לבדם, לא היו במקרה אף שומרים בעיר בתחלת ההתקוממות. איש לא ידע לפני המעשה מה כלב הרוחנים וכאשר עמדו השורדים והמכים למשפט יצאו המסתים וראשי המשחיתים זכאים לגמרי. — אז לא היו לנו אחים לצרה...

אסופים.

על אחות הנסיכה סוקולובסקא אצל ברזאנוב בגליציה המערבית נמצאים זה שנים אחדות ששים ילדים יהודים, שנולדו כמסוד ה"אסופים" בוויין ולא נודע מי אבותיהם ומשם נמסרו לאחווה היא לגדלם (ע"י נוצרים). שני ילדים, שמוצאם מכרזאנוב, הוציאו כבר מן האחווה הזאת אחרי עמל רב וברשות שרי המדינה מלבוב, וימסרו ליד יהודים, לגדלם בהוצאת קהלת ברזאנוב, ושרי המדינה (לאנדעם-אויסשוסס) משתתפים בהוצאות בסך 12. בתר לחודש מכל ילד. שרי המדינה, נכונים להוציא גם את יתר הילדים היהודים משם ולמסור את כל ילד לקהלה, שהוא שייך אליה ולהשתתף בהוצאות גדולם בסך 12 בתר לחודש מכל ילד. מובן מאליה שהסך הזה לא יספיק לגדל את הילדים כראוי וחובה על אחינו להתנדב, לעזור להוציאם ולגדלם בתוד יהודים, כי בהניחנו אותם שם באחווה הנוצרית, אז יש לחוש, שימירו את דתם בהגיעם לשנת הארבע עשרה לחייהם ואף אם לא ימירו דתם הן יגדלו ללא תודה וללא דת והם כאבורים לנו. ומי יודע אם אין בקרבם ילדים, שעתידות גדולות נכונות להם. כפי שנודע לנו עוסק הרב הנאון האב"ד בקראקא מו"ה חיים אריה הורוויץ בענין הנכבד הזה וכבר עשה מעשה. בידו נמצאת גם רשימת שמות הילדים, והר"ר רפאל לאנדא, בן היועץ הקיסרי מר ה. לאנדא, קבל על עצמו לעסוק בחנם בענין הזה ולהשתדל בכל יבלתו, להציל את הילדים האלה מצאת מכלל ישראל. את הצעדים הראשונים כבר עשה. כידוע בא הענין הזה לפני קונגרס הרבנים, שהיה בקראקא בשנה שעברה ורוב הרבנים לא נתנו לעסוק בענין זה, כדי שלא להרבות ממזרים בישראל. אולי אחרי שהחלו שנית לעסוק בענין זה יתנו הרבנים את לבם, לברר את הדבר ולא ידחוהו בשתי ידים.

תחום המושב.

ברוסיה כנודע ישנם גבולות למקומות מושבות היהודים. אין רשות ליהודים לשבת רק במדינות מערביות ידועות וגם שם אמור להם לגור אלא חמשים וועדסט רחוק מגבול הממלכות השבנות, מלבד אלה אלה הגרים שם מימי קדם, וגם בתחום המושב אמור להם להתישב מחוץ לגבול הערים. ככפרים אין יושבים יהודים רק אלה שאכותיהם ישבו שם מימי קדם לפני צאת החוק, ואלה שלא יוכלו להוכיח בכתבים מקומיים מן הרשות, כי אבותיהם ישבו שם, יגרשו משם בלי חמלה. אך שלש כתות של יהודים יוצאים מן הכלל הזה ויוכלו לשבת בכל רחבי ארץ רוסיה (חוץ מבמוסקוא, במיביר ובכפרים) והן: מוחדים בעלי גילדא ראשונה, כלומר המשלמים מס בשעור היותר גבוה, מלומדים, שהשיגו דיפלום של מדרגת השכלה גבוהה, ובעלי-מלאכה בעלי תעודות העומדים ברשות עצמם. חצי מיליון בעלי מלאכה יהודים ישנם בתחום המושב, שאפשר להם להשיג רשיון לגור בכל ארצות רוסיה הפנימיות, ובכל זאת רבבות בעלי-מלאכה יהודים יוצאים בכל שנה ברוסיה לארצות רחוקות ויוציאו מיליונים דובל להוצאות הדרך ויפרדו לעולם מאחיהם ומעמם כני ארצם ולא יאבו לעמול, להשיג את הרשיון לגור ברוסיה הפנימית. שאלה פסיחולוגית היא, שאין אדם יודע פתרונה, מופרנו מרוסיה נגע במכהבו בגליון זה בשאלה הזאת. ב"הצפירה" בא לפני ימים אחדים מאמר גדול מאת העורך בענין זה. הוא מציע לעמל בכל העצמות עזו, להמות את זרם היציאה של בעלי המלאכה לרוסיה הפנימית ולהמציא להם את התעודות

הנחוצות. אני רואה שכל העמל יהיה לריק. אם אין העם רוצה לגור ברוסיה הפנימית ואיננו יודע בעצמו להניד מדוע יתעב את הארצות האלה, שיוכל לחיות שם מיגיע כפו עב"פ כמו באמריקה — אז נפשו מרגשת איזה סרוב פנימי. בענין זה נובל להשתמש במליצת הגמרא: "איהו לא חזי — מזליה חזי". הסופר החושב סבת כל דבר כהגיון פשוט אינו מוצא כל מעם לסרוב העם לגור ברוסיה הפנימית, אבל הפסיחולוג אולי יגיד לנו את המעם; עלינו לדעת לא רק את צרכי הגוף, כי אם גם הרגשת הנפש. והרגשה כזאת ישנה בלי ספק, אלה המביטים על מצב הדבר ברוסיה לבדה יוכלו להחליט החלטה נמהרה, כי מעם הדבר הוא משפט קדום: יען שע"פ מקרה לא התרגלו בעלי מלאכה לבקש להם מקום מושב ברוסיה הפנימית אלא באמריקה, ע"כ ימשך זרם הנדירה בגלל המנהג רק לאמריקה. אבל אנחנו יושבי אוסטרית יודעים, כי באוסטריה אין דיני תחום המושב בלל, פה אין כל עכוב לשום יהודי ללכת לגור בכל מקום שירצה, הרשות לגולי גליציה להתישב בכל מדינות ביהם, מורביה, שלזיה, אוסטרית התחתונה והעליונה, זאלצבורג, טירול, שמייערמארק, דלמצייה ובוסניה ועוד ועוד, ובכל זאת אין שום יהודי מגליציה רוצה ללכת שמה. שאלו אותם מדוע — אין איש יודע. הגולה היהודי יוציא מאתים שקל ויפרד לעולם מאחיו וממביריו וילך לבקש לחמו מעבר לים, ולא יבחר ללכת לגור באחת המדינות הנ"ל (חוץ מוויין), אף שאינו צריך להוצאה רכה ואין המרחק רב. מעם הדבר הוא כפי הנראה יחס יושבי הארץ ליהודים. היהודי רוצה ללכת למקום, שאין יושביו מביטים בעיני חשד על היהודי, למקום שיושביו אינם מבדילים בין יהודי לבן עם אחר. והמעלה הזאת ישנה רק באמריקה ולא בשום ארץ אחרת. לוויין ולבודפסט הולכים רבים מיהודי גליציה, יען ששם קהלות גדולות וערובות בכל וידמו שבתוך עמם הם יושבים; ועוד, שביאת איש אחד או אפילו הרבה אינה עושה שום רושם בעיר רבתת עם כמוהן. הנח להם לישראל: אם אינם נביאים — בני נביאים הם. וחוזק מכל זה ישנה מעלה יתרה לאמריקה על כל ארץ אחרת, שם אף אם ישילו היהודים מעליהם עול כמה מצות באונם וילמדו גם את דרכי העמים וישבחו הרבה ממנהגי אבותיהם, אין שם הכרח ותועלת ליהודי להמיר דתו, שם אין המומד חשוב יותר מיהודי נאמן, ע"כ לא יתערבו שם היהודים בגוים ולא כן ברוסיה הפנימית ובאוסטריה הפנימית.

ש. מ. ל.

מהעולם הציוני.

על אדות אונגרא. הלורד רותשילד מלונדון יאסוף אספת עשירי, ישראל לדון על אדות יסוד ישוב יהודי באונגרא. באספה ישתתפו חברי החברות יק"א, בי"ח לורד רוהשילד וד"ר הרצל. יש איפא תקוה, שענין אונגרא יצא מרשות הציונים ויבנם לרשות אחרים ושלוס לציונים. — אך כפי הנראה תהיה כל ההצעה לאפס ואין, כי "בעלי ההף" ימאסו בקרוב במידה אפריקה ויאמרו "אדעתא דהכי לא גרדנא". כפי שמודיעים מאפריקה פרצה מרידה חזקה בקרב הכושים יושבי מזרח אפריקה נגד האנגלים המושלים בהם, יען גולה ממשלת אנגליה את אחוות נחלותיהם. כל הלכנים יושבי הארץ הם בסכנה ובאופן הזה גם העקספדיציה לאפריקה לא תשלח עוד.

לונדון. לכבוד "יום-השקל" היתה פה אספה חשובה ורבה והנני להודיע בזה ב"המצפה" פרטים מענינים אחרים, שנודעו לי מאחורי הפרגוד:

(1) בועד-הארצי (פעדעריישען) התנגדו אחדים להחפץ שידבר זנגווייל באספה. הדבר הזה דע בעיניו. (2) הועד הארצי הזהיר את כל הדברנים, שלא יכרו באספה לא בעד ולא נגד אונגרא. (3) הועד

הזמין שני שומרים, כמו בכל שנה וגרינברג, משנה נשיא הועד, הזמין על חשבונו עוד 17 שומרים אחרים עם קומיסר בראשם ויבאו בתוך הנאספים. כזאת לא היתה עוד בלונדון. (יש אומרים שזנגווייל בעצמו הזמין את השומרים וישלם להם). (4) באספה הזאת, שכל עקרה לא היתה אלא בשביל השקל, לא דבר שום אדם על אדות השקל. גרינברג דבר על אדות ה"עליען-ביל" (החוק נגד הגולים) וזנגווייל נלחם בחמתו נגד המורשים הרוסים ויגן בעד אונגרא. (5) אחד הדוברים (שייער) בקש לדבר נגד אונגרא ולא נתן לו גרינברג — כפי ששמעתי — דשות, אף שכבר נרשם בתוך המדברים. (6) הציונים בלונדון ירנזו ומסתמא יבא הדבר ליד אספית מהאה. (7) זנגווייל דבר, כמוכן, אנגלית ובהוכירו מלת "פלישתנא" מחאו הנאספים כף, כי דמו שהוא מדבר בעד א"י ובאמת דבר נגד פלישתנא. להמבינים היה המחזה מעורר צחוק. דבריו האחרונים של זנגווייל במנאמו היו: הרצל וגרינברג המה האנשים הגדולים בכל דברי ימי העם הישראלי! (המבינים דבריו שחקו). ד"ר יחוקאל ווארטמסמאן.

חג 8 במאי וחג ל"ג בעמר. עד כמה חדרה הציונות גם בלבבות נערוותינו פה מעידה לנו העובדה הזאת בעירנו קולומייה: הראויה להיות למופת לכל נערוותינו בכל מקום שהן: ביום 8 במאי, שחל בשנה הזאת ביום ל"ג בעמר, בחג הפולני הלאומי לזכר יסוד הקונסטיטוציה בשנת 1791, צוהה המורה הפולנית, אשר בהמחלקת השביעית כביה"ס לנערות פה את כל התלמידותיה, לשיר את ההימנו-הפולני הלאומי "עוד לא אכרה פולין וכו'". אולם התלמידות העבריות סרבו לזה. המורה השתוממה מאד ותפן בשאלה על אדות הדבר הזה לכל התלמידות העבריות אשר בהמחלקה. מיד השיגה מאת התלמידות את התשובה הנכונה והנמצאת, כי "בלן שיכות הנה להעם היהודי, שהוא עם כפני עצמו ושיש גם לו שירים לאומיים מיוחדים, ולכן אין עליהן לשיר שירים לאומיים אחרים". התשובה הזאת לא השביעה רצון את המורה ותתאמץ להוכיח להן את עותתן. היא היתה מבינה את הדבר לז התקוממו נגד רצונה התלמידות הרוחניות, שהוא מודה בלאומיות; אבל בשום אופן אינה מבינה איך תסרבנה לזה תלמידות יהודיות, שנחשבו והנחשבות עוד עתה ללאום הפולני... אז קמה תלמידה עברית אחת ותדבר על לב התלמידות לכל תשמענה בקולה, כי יהודיות הנה ולהן שירים לאומיים מיוחדים. המורה חפצה להוכח אם אמנם נכון הדבר ותצו לשיר לה שירים לאומיים עבריים. אז שרה האחת את השיר "עוד לא אכרה" בתרגום והשנית השיר "שמענה אחיותי וכו'" וכן הלאה. בצאתן החוצה שרו אחד השירים העבריים במקלה. כן נהפך חג פולני לאומי לחג "ל"ג בעמר".

מאיר העניש.

חיים ועליג השני. ישנם מקרים רעים, אשר כמחלות מתדבקות עוברים הם מאיש לדעהו ומארץ לארץ. כמה שנים תעבורנה ולא יקרו מקרים באלה וכאשר אך יקרה במקום אחד ישנה הדבר וישלש. כבר תמהו חכמים על זה ואין מגיד מעם הדבר. חיים ועליג לובאן, שתלך פאריזה לירות על מאקס נורדו הוא משוגע ופמור מפני זה אף מענש. ובכל זאת מצא לו לובאן חבר, שעשה כמעשהו והוא אינו משוגע כלל. בולטום האמנמאטים אחו את קנאי הציונים ומה שאינם יבולים להוכיח בראיות הם מוכיחים באגרוף. ביפו התאסף ועד הסתדרות, שיסד מ. אוסישקין בא"י והר"ר הלל יפה ישב בראש. פתאם התפרצו אנשים מתרגזים הביתה ואיש אחד עושה מורה שעות, מ. שאגנבערג שמו, הכה בכרזל כבד על ראש היושב בראש. ד"ר הלל יפה חולה ומחלתו אנושה. הקנאי שאגנבערג רצה כפי הנראה לנקום בבעלי ברית אוסישקין על מעשה לובאן. כבד נובל לרשום "חד-גדיא" שלם עד אדות השעוריה הזאת. הרצל עשה מעשה נמהד בהצעת אונגרא ובהבנידו אכפו על הקונגרס. אוסישקין עשה מעשה שמות ונערות

ביסוד ההסתדרות המצורה בא"י ובהטחה דברים בלפי הקונגרס. הרצל יסר את אוסישקין בדברים קשים, לובאן נקם בעבור זאת בנודרו. ויור עליו והמורשים רצו להחריב את העולם הציוני. מגיני-ההסתדרות נקמו בהם וימאסו רבים מהם בא"י לחלוטין, ומי יוכל לרשום את כל הנקמות הזעירות מצד זה ומצד זה, ועתה נקמו האוגנדיים שונאי אוסישקין בד"ר הלל יפה, המחזיק במעוז מעשי אוסישקין בא"י. מה יהיה סוף הדבר, עוד לא נודע. לעתוני רוסיה עשה שאנבערג זה חסד גדול, להם היה במה למלאות את הגליונות שבועות רבים. מי יתן וישבילו קוראיהם וידרשו מהם במפגיע, לכל יוסיפו לחזור על דבר הריב ולכל ידפיסו מכתבי מחאה, להלאות את הקוראים ולגרום קטמות ורגז במחננו.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. לפני זמן לא כביר נוסדה בקראקא "גרשבת תבואה" (געטריידעהאללע), אשר תקנותיה אשרו ממעם הממשלה. מטרת הלשכה היא, שיתבנסו שמה כל סוחרי התבואה, הסוכנים והסרסורים היהודים מפה, ושם יהיה מקום המרבז לעניני מקח וממכר ומקום מיועד לשופטים מומחים במסחר זה, המפשרים בל ריב ומתיכחים בין סוחר לחבירו, תחת אשר עד כה התאספו הסוחרים בחוץ, ברחוב מאפעיקא בנופיות בנופיות, כלי סדר ומשמר ויחסמו בפני העוברים, ותלונות היו רגילות לבוא לפני הרשות מדי פעם בפעם והכל בקשו לפנות את "המבשול" מן המסלה. רעיון יסוד הלשכה נתקבל איפא פה אחר כחכה ורצון, כי חיש קל יצא לפעולות. בסוף נובחנו, בי קשים סדרים לישראל ואי אפשר להם לשנות דבר, שכבר נהגו אף בדברי חול. אחרי ימים מעטים של קיום הלשכה אנו רואים את השירות המתקבצות בשוק בעדת דבורים פה ושם במלפנים, אלה מטילים ואלה משיחים, אלה אצים ורצים ואלה שוהים ועומדים במסמרות. על בן מצא ועד הלשכה לנכון — חברי הועד הנם רק יהודים — לבקש החלטה, לבפות את הסוחרים, לכל יתהלכו בחוץ. בעזרת המאגיסטראט פה עלה בידם, לגזור גזרה, כי כל יהודי העומד בשוק התבואה הרשות ביד הפוליציה להובילו אל בית הפקידות, למען תת "פליטי כל" לפני השופט ולענשו בקנס תשלומין, כדירשעתו". ותוצאות הנהירות היתה הן, כי ככל יום ויום הננו רואים סוחרים נכבדים אנשי שם ויש גם מחברי הועד עצמם הולכים שלובי-זרוע עם השומר בפומבי, לתת דין וחשבון בבית הפקידות ואלה לאלה שואלים: מי הוא הגנב? מי הפושע? — ואלה שאין הדבר נוגע להם, שוחקים — שחוק מכאיב לבל הגזרה יצאה בהשתדלות סוחרי התבואה ועתה היא להם עצמם למבשול. הם מתחרטים על מעשיהם; אבל לבטל גזרה קשה מאד. J. R.—n.

אנחנו סוחרי-שמן, בי אם מזיפי כספים" ויפתחו לו ארגז קמץ מלא שמרות כסף בני עשרים כתר ויציעו לו שיקנה את כל השמרות ויתן להם בתר אחד בעד שטר אחד בזה. כאשר שמע את הדבר הזה חפץ לנוס החוצה, אך האנשים סגרו בעדו את הדלת, ויאמו עליו: "אם לא תקנה מאתנו בעד מאתים ד"ב את כל שמרותינו, פה תהיה מיתהך וקבורתך". נקל להבין איך נרעש ריף בשמעו את הדברים האלה מפי ראש החבורה, ולבו בקרבו הלם בפטיש. ובפשע היה בינו ובין המות, לולא בא באותו רגע שליח מהפוסט עם דפשה להם: אז נמלט ריף החוצה וירץ אל השוטרים. כבא השוטרים אל ההוטל לא מצאו עוד את עקבותיהם. והשוטרים התפשטו על כל הדרכים, לארוב להם ויתפשו ארבעה מהם בכפר שמשאנו סמוך לפה ובחישתים הובאו הלום לבית-הסער. מענדיל קארפף.

סטאניסלאו. סוף סוף עלה בידי הגביר החכם מר. ה. ווייסהויץ, הד"ר ברודיה והד"ר שור ליסד מיון-בי-האלל, שתהיה (ברשיון הקורטריום, הודות להשתדלות האינספקטור הנכבד מר נ. שפרברד), באולמי ביה"ם ליסוד הברון הירש. ביום הראשון העבר בשעה הששית אחה"צ חגגו את ערב-הפתיחה כלשכת "געזעליגקייטס-קלוב", אבל צר היה המקום מהכיל את כל האורחים והאורחות, שנתאספו בהמון רבים עמדו באכסדרה, כי הכניסה היתה אי-אפשרית. ועוד יותר עזבו את האולם לגמרי, מפני שלא חפצו לעמוד צפופים. המנהלים טעו בכחרם באולם הזה לחג הפתיחה. עליהם היה לדעת, כי אין חדר קמץ בזה מוכשר לאספת עם. הנסיון מחכים וידעו להבא איך להתנהג. החג ככלל עשה רשם נעים מאד. את משא הפתיחה נשא מר א. ה. ווייסהויץ. דבריו הצטיינו ברגש עז ובתבן בריא. הוא מתבל במנהגו תמיד את דרשתו במאמרי חז"ל ויחדר עמוק לתוך הובן וימצא מרגליות המתאימות לענינו. אחרי המוזיקה של מר האקר דרש הדרשן המפואר ד"ר ברודיה על אדות ר' שמואל הנגיד, דון יצחק אברכנאל ויוסף מנקוס, בשפה רעננה ויפה תאר את חייהם, פרצופיהם ושרטוטיהם היותר דקים של שלשת החכמים המדיניים האלה, אשר פעלו מלבד בחבמת-ישראל עוד בהנהגת המדינה ולקחו חלק גדול בפוליטיקה. וכמו הרמניה נשגבה עשו רשם ננינות העלמה מרת נחמה שור בת הציוני והדרכן הנעים מר דר. ש. שור. נגינותיה, שהשמיעה מעל הפסנתר, הדעישו את לבות השומעים, כמו מבושפים עמדו בלם לספוג את זרמי ההתלהבות ופרפור הנפש, אשר זרמו מתחת אצבעותיה. כדאי לדעת, כי להעלמה שור נפש פיומית, ויש תקוה, כי תשתלם ותהי משוררת מצוינת, לשיריה כבר ערך ספרותי. היא לומדת שפת עבר, כי חפצה היא לשורר בשפת עמה אשר תאהב. הסופר גוטטאו קארפלס ראה את שיריה ויתפלא על כשרונה. המשוררת היא עתה בת י"ד שנה. יהי ד' עמה ותעל.

משרנוביץ. עירנו היפה בירת בוקובינה, ראויה להקדיש לה דברים אחדים. מספר יושביה לפי ספירת-העם האחרונה, יותר משבעים אלף והם תערובת צמים שונים: רותנים, רומנים, פולנים, גרמנים ויהודים. את היהודים אני חושב למרות רצונם, כי המה אינם רוצים להיות נמנים לברם, כי עליהם הקללה רובצת "ובגוים לא יחשב", אף שמספרם בעיר עולה על מספר עם אחר. המה מתאמצים להיות רק גרמנים ורוקא גרמנים, בזמן האחדון אמנם נובחו רבים, כי הדרך הזה מוליך אותם תהו וינסו לעשות דבר מה בשביל עם ודתם; אבל לשוא כל עמלם. יש לנו חברה ציון — על הניר, יש לנו ג"ב חברה ישראלית לאומית ואולי עוד ועוד; אבל אין לנו משמר וסדר נכון, ואין שם לב איך לחנך את בנינו ובנותינו. אמנם רבים מהוך צעירנו עומדים היום על כסם לאומי ונכונים המה תמיד להשליך את נפשם מנגד

בעד עם ודתם; אבל ככל זאת, גם עיני זר הבא זה לא כבר לעירנו, יביר ברגע שהאימפולס הזה אינו פנימי הנובע מנפש פנימית, כי אם בעין זרם הבא מחוץ ויתקפס בעל ברחם... מכרחים הם היום להיות לאומיים. נקוה שמתוך שלא לשמה יבואו לשמה. אבל יש ביניהם רבים, שלכם מהור ותולים המה ברעיון הלאומי בכל כחם ונפשם. אבל רבים מאלה ומאלה הצעירים, אשר היהדות בעיניהם במשאר וככד, ויקוו רק לשעה מכשרת, להשליך את הנמל הזה מעל שכמיהם, שהוא מכשול בדרך, אשר הם רוצים ללכת בה... ובמי האשם? — רק בחנוך, בחנוך כבתי ספר זרים. יהודינו הצעירים פה יודעים הכל, יודעים הם את לשונות הגוים על בורין, יודעים הם כל חכמה ודעת ורק דעת-היהדות זרה להם. בקיאים המה במשפחות אלילי היונים ממש כמו היהודי באשרי; אבל אם ננסה לשאלם על אדות עניני עמנו והורתנו, יבלשו את עיניהם בשורים. לא נפלא איפא אם נקל בעיני נער כזה, באשר יהיה לאיש, להמיר דתו... האין עוד תרופה לאלה? הכלה ונחיצה היא לכרות את האברים המדולדלים האלה מגוף אומתנו? א. דופלער.

מכתבים מרוסיה

לשאלת הנודדים.

שאלת הנודדים היא השאלה היותר נוראה בין השאלות העומדות על הפרק בימים האחרונים. במוסקוא התאספו רבים מזובי עמנו, להועץ על-דבר השאלה הזאת. כאספה ההוא — לפי דברי "הכודשצנוסט" — אמרו לדון גם על-דבר היציאה לארץ-ישראל, למען האחו על הארמה ולעבדה. כפרט אמרו לדון על דבר יסוד מושבות בעד היהודים מבסרביה. אולם הדבר הזה איננו עדיין פתרון לשאלת הנודדים. היציאה לארץ-ישראל צריכה להיות כחשבון ודעת. הנסיונות המרים של שנת תרס"א כבר הראו לדעת, כי אי אפשר לעשות דבר שיש בו ממש בחפזון, ובל מעשה כבהלה הוא תמיד לדיק. כל הדברים האלה יודעים הם, וביחוד לעוסקים בצרכי צבור. הרעיון ליסוד מושבות בארץ-ישראל בעד היהודים מבסרביה — לא תועלת חמרת בצדו, כי אם תועלת רוחנית. מעשים כמעשה אשתקד אי אפשר כי יעברו בדברי ימי ישראל בלי כל רשם קים. אם הפרעות בשנות השמונים הולידו תנועה חדשה בישראל, נוסדו הרבה מושבות בארץ ישראל — מן הראוי הוא כי גם הפרעות בראשית המאה העשרים תעוררנה את עם ישראל להציב להן ציון — יסוד מושבות בעריא"י. אולם להדבר הזה יש ערך רוחני, ולעת בזאת אפשר להקים על הקרקע בארץ ישראל משפחות במספר קמץ מאד, ולא בזה תפתר שאלת הנודדים בכלל. אומרים כי גם בקונגרס השביעי יתעסקו בדבר תנועת היציאה וסדורה, אבל מסופק אני, אם אפשר יהיה שם לבוא לידי החלטה. השאלות אשר על-אדותן ידונו בהקונגרס הבא, פתרון לא ביום ולא ביומים, ואת שאלת הנודדים אי אפשר לדחות, אי אפשר לחכות כלל! הדבר נוגע לפקוח אלפי נפשות, בלי כל הפרזה!

אמנם עוד טרם נדע מה החליטו אלה העוסקים בצרכי צבור, אשר נאספו במוסקוא, לדון בדבר שאלת היציאה. אבל ככל אופן קשה לנו לתאר כנפשנו, כי כאספה אחת אפשר לסדר את הדבר הזה. השאלה הזאת איננה פשוטה כל כך, ולא בנקל אפשר למצוא לה פתרון נכון. עבודה רבה יש עד אשר תהיה גם "ההתחלה" בזה.

העבודה בדבר סודר שאלת היציאה במאה העשרים היא בברה הרבה יותר מן העבודה, שהיתה בדבר הזה בשנות השמונים. אז היו שערי אמריקה ואנגליה פתוחים, וכך נרחב היה שם ליהודים, למצוא מחיתה. אז לא הביעו עדיין האמריקנים והאנגלים את רגשי פחדם, פן יבואו אליהם היהודים במספר רב בשביל

הפרעות... מדה, "הבנסת-אורחים" היתה אז חביבה בעולם. אבל עתה הלא כבר שמענו, כי באנגליה מפחדים פן הגבר תנועה היציאה, ומביטים שם בעין רעה על הנודדים, ושאלת סגירת הגבול איננה יורדת מעל הפרק, מלבד כי המצב באנגליה בכלל לא טוב הוא בשביל נודדי ישראל. האם לקנדה או ארגנטינה יסעו הנודדים? בדברים באלה עלינו להיות זהירים מאד, כי מי יודע איזה תוצאות רעות תהינה על ידי היציאה המבוהלה הזאת? לדעתי נחוץ לשום לב ולהשתדל, כי הועד הציוני, להטיב את מצב בעלי-המלאכה, יחל להתעסק בדבר שאלת היציאה מתחום המושב לפנים המדינה, למען בעלי המלאכה, אשר יש להם הרשיון לגור בכל הערים (מלבד מאסקווי וסיביר). הועד ההוא לא עשה הרבה בדבר הזה באמרו כי כסף אין לו. טענה, "אין לוי" היא בכל אופן טענה שאי-אפשר לבטלה כלאחר יד. אבל אפשר לבוא לעזר בדבר הזה. לא בנקל אפשר להשיג רשיון להתעסק בעבודה זו, ועלינו להשתמש ולהשיג סכומים מיוחדים ולהכניסם לקופת הועד ההוא, ואל נבון ימצאו אנשים צעירים בכל אתר ואתר, אשר גורל העניים נוגע ללבבם, ויהתעסקו באמונה בענין הנכבד הזה.

אינני אומר כי הדבר הזה הוא פתרון גמור לשאלת הנודדים ברוסיה, אבל ככל אופן אי אפשר להסיח את דעתנו ממנו. ראוי הוא הדבר, כי באספה הקונגרס הבא יהתעסקו בענין זה, אפשר להקדיש לזה יום או יומים במסגרת החלטה אספות הקונגרס. השאלה הזאת היא "בוערת" ואי אפשר לדחותה עד אשר אפשר יהיה לחשיב על דבר היציאה לארץ ישראל. השאלה הציונית היא נוגעת לפתרון שארת היהודים בכלל, ועד אשר תפתר השאלה הזאת עלינו למצוא עצה ותחבולות בעד אלה האמטלים, אשר עליהם לנדוד נדוד, לבלי יגועו ברעב!

ווארשא. מ. ש.

מכתבים מארץ ישראל.

ירושלם. ביום שביעי של פסח אחר קה"ת עשו בכל בתי הכנסיות ובתי המדרשות אשר בעירנו הזכרת נשסות להרוגי קישינוב, ודמעות רבות נשפכו מעיני אחינו, בזכרם כי ממחרת החג הזה הוא היום המר והאבל ליבר בני עמנו, אשר נהנו לבו ולמשסה ולהרוג ולאבד ודמי אחינו ואחיותינו נשפך כמים בקישינוב בשנה העברה.

— חמשה עשר אלף אורחים, רוסים וארמנים, אמריקנים ואנגלים, פרנצים ושפנים באו לבקר את ארצנו ולחוג את חגם בעירנו. ויעברו כל ימי החגים אצלנו בשלום.

— בכאר-שבע — אצל יפו (?) — חפרו וימצאו בארות מים טובים ופתח עתיק בכתל הבאר האחת. אומרים, כי זה מוזמן עתיק מאד, והן הבארות הנזכרות בכראשית (כ"ו ל"ב).

— ממשלת תוגרמה התחילה להוציא לאור מכתב-דעת רשמי בעירנו בשם "ירושלים עיר הקדש" בלשון תורקית וערבית. הוא יוצא לאור בכל שבוע. אייד תרס"ד, מענדיל קרעמער.

מכרוב ומרחוק.

בווין ובפאריז היו כימים האלה בחירות לבית מועצות העיר. בוויין נצחו הנוצרים-סוציאליים, האנטיסמיטים, ובפאריז נפלו הלאמיים האנטיסמיטים. שתי הערים האלה היו עד כה מטרופולין האנטיסמיטים, שונאינו התפארו

מניסטר שולח יד באוצר המלכות. כידוע נגלה עון המניסטר לרשכות העם באיטליה נאם (נשיא. ממשפחה יהודית מיוחסת), שגנב מכסף המסים, שהיה תחת ידו ויבזבז הון העם בקלות דעת. הממשלה לא מהרה לתפשו ולמסרו למשפט עד שכרח ואיננו.

משפט דרייפוס. כיהיד הגדול החליט להזמין בתור עדים את ציר צבא גרמניה שווארצקאפפן ואת ציר צבא איטליה פאניצארדי, שהיו בפאריז בימי תפישת דרייפוס והמה יודעים את האמת. מי מסר להם סודות צבא פרנציה. יש לשער כי קיסר גרמניה ומלך איטליה לא ימנעו את שני העדים מהעיד ואז תתברר האמת.

תור השרפות. העיר הגדולה ווייט עב ס ק ברוסיה הלכנה, שרוב יושביה יהודים, היתה למאכלת אש. רכבות נפשות יהודיות מתגוללות בחוצות בעירום ובחסר כל. — העיר הקטנה סוויס לוטש בליטא, שכל יושביה יהודים נשרפה כלה. — העיר הורודיש בליטא נשרפה רובה. הנק עולה לחצי מיליון רובל.

מקרה או שמה חדשה? כראשית החדש הזה התמנו באוסטריה שני פקדי צבא יהודים לנגרלים. האחד הוא שר הצבא שווייצר והשני פאפער. זוהי הפעם הראשונה שסנו לנגרלים באוסטריה יהודים, שלא המירו דתם חלף בכודם.

משפט קישינוב השלישי. כימים האלה היה בקישינוב משפט הכתה השלישית של הרוצחים בקישינוב. עתה אין השופטים מאריכים עוד בגמר הדין כמו במשפט הכתה הראשונה. שראו כל יושבי תבל את עוות הדין ואת משא הפנים, עתה יגמר המשפט בקצור ובסתר. עמדו לדין שני האכרים הצעירים אנטונוב ומשעקאן, שהרגו את היהודי הסוחר הנכבד ר' קאפיל קיינארסקי. הוא כרח אל בית המטבחים ויתחבא שם ויירדפו אחריו וימיתוהו. הרוצחים יצאו זכאים. גם ששה אחרים יצאו זכאים לגמרי ורק רוצח אחד נשפט לעבודת סדך חמש שנים.

בקשת מחילה. מנהג ישן הוא אצלנו, שבאשר עשו איזה עולה לאדם והסובל את העולה מת ואח"כ חלה עושה העולה, הולכים לבקש מחילה מאת המת. כן עשו עתה בקישינוב. רוסיה היא בצרה גדולה וכל מלכותה בסכנה. למראית עין יתפארו הרוסים, כי בטוחים הם בנצחונם; אבל בלבם אין איש, שלא תעלה המחשבה בלבו, אולי באמת אצבע אלקים, הדרוש דמי היהודים, שנשפך בשנה שעברה. ע"כ, לצאת ידי כל הרעות, שלח נציב קישינוב את הרבנים ואת ראשי הקהלה ואת אלמנות ההרוגים עם יתומיהם לבית הקברות, לבקש מחילה מאת הנהרגים ולהתפלל שם על הצלת רוסיה. היהודים עשו כן.

שפך דם. בהאמבורג קרה מקרה נורא כבית המלון אשר לנודדים עניים. יהודי צעיר אחד הפריע יהודי זקן מתפלתו. הזקן אחז בחוץ אפו סכין וידקור את הצעיר בצוארו וימיתוהו. אשת החלל בראותה את בעלה מת יצאה מדעתה והרוצח תפש בטכין וימת את עצמו.

פתח חרטה.

שופט: התורה על פשעך, כי הבית את פלגי על קדקרו במשענתך עד שנשרבה המשענת?
נאשם: כן, לראבובי אמת הרבר.
שופט: התחרט על פשעך?
נאשם: בוראי אתחרט, הלא משענתי היתה משענת חרטה.

כך מקובלני מבית אבא.

א: אני מאלה שנאמד עליהם. ושונא מתנות יחיה;
איני מקבל רבר מאיש. כך מקובלני מבית אבא.
ב: ואני קח"ה מקובלני מבית אבא.

בשתי ערי התבל דאלה, כי כבשו ויכניעו את יושביהן ויכופו להכיר את שטתם לשטה שלטת. שתי הערים האלה הריעו תוועת נצחון בנכודתן נגד היהודים. זו במשפט הילונר וזו במשפט דרייפוס. ובעוד שבפאריז כבר נהפך הגלגל, דרייפוס מתהלך חפשי בפאריז ולא יחרט כלב לשונו נגדו ועוד מעט יצא משפטו לאור ושונאיו יבושו — הנה הילונר נצמת בכור בתור רוצח מטעם דתי בשותפות עם רבנים ואין פוקרו ואין זוכרו. בפאריז בא כשכוע זה הקץ לשלטון האנטיסמיטים ובווין התחדש כחם ביתר שאת. 186 אנטיסמיטים ישנו עתה בבית מועצות העיר ורק 20 ליבראליים ושני סוציאליסטים. ארץ פרנציה היא ארץ הותרת להתקדמות ולצדק ואוסטריה נשארת במקומה והקלירקליסם יגבר חילים. פרנציה גרשה את הכמרים, הנזירים והנזירות, ואוסטריה אספתם ותתן להם את חלב הארץ.

שונאי רוסיה הפנימיים. בקרונישטאדט על שפת הים הבלטי, המבצר החזק בכל מכצרי רוסיה, נסו להצית אש ולהעלות את כל העיר עם ספינותיה ובתי מסכנותיה על המוקדה. יש אומרים כי שליח שכור הוא מיאפאן, וכי שליחי יאפאן עושים במחשך מעשיהם בכמה מערי רוסיה. עוד אומרים כי חינאים מאספים כסף בקרב הקאלמוקים רמונגולים היושבים סביב לים הכספי כרוסיה בשביל חיל חינא, שיתחברו אל היפנים.

שמרי כסף מזויפי. בוויין נתפשו חבר מזויפי שמרות שלשה אחים. ליעבל שטם, ואשה אחת. המה הוציאו שמרות מזויפים בני מאה כתר. המזיק הוא איש קרוצטי, זל אמאל שמו מאגראם. גם הוא כבר נתפש ובכיתו נמצאו דפוס ושטרות מזויפים הרבה.

מנהג רוסיה. בשלש מדות רעות מצטינים פקדי רוסיה: בעריצות, בהתרשלות ובאהבת בצע. אפשר לאדם להעלות על דעתו, כי בעת צרה כללית כזאת, שבאה על מלכות רוסיה ועל העם הרוסי, יעזב כל פקיד רוסיה את חפצי עצמו, יתגבר מעט על תאוותיו ועל עצלותו ויגיש הכבוד הלאמי ואהבת ארץ מולדתם יקרב את הפקידים הערצים יותר אל העם ויחדו יהיה להם לב אחד וחפץ אחד, להושיע למלכות רוסיה, שהגיעה לשערי שאול. אך לא! פקדי רוסיה מצאו עתה את תור בצעם, עתה שעת הכשר להם לגנוב, לחמוס וללחוץ את העם והכל במסוה האהבה לארץ מולדתם. צעקת העמים יושבי רוסיה מגיעה עתה עד לב השמים מפני לוחציהם. בכוא אדם, עשיר או עני, אל בית-פקודות אחד, ידרש הפקיד מידו קודם-כל נדבה להצלב האדום. אם יענה האדם כי אין לו, כי עליו לפרנס בניניו כפו לעשרה ילדים ואינו יכול להשתתף בצרכי המדינה, אז יצוה הפקיד "להמתין" והאיש העני המתין ימים שלמים על חסד הפקיד, עד שירחם עליו ויקח מידו את המס או יגיד לו מה שהוא צריך לדעת. אין נקי "מהתנרב נדבות" ל"צלב האדום" בשביל הנפצעים במלחמה. ו"נדבות" באלה גוברים כרצון ובאונם מאות אלפים רובל בכל יום מכל איש ואשה, זקן ונער, בכל עיר וכפר. וחלק גדול מאד מן הכסף יורד אל כיסי הפקידים הגבוהים והנמוכים ואינו יוצא משם לעולם. הכל גונבים, מן הנסיך כן ביתם של הקיסר והקסרית עד עבד עבדי הפקידים הזעירים ככפרים. והעם יודע זאת רבים לא יאבו עוד לתת נדבות כרצון, אם לא יקחו מידם בחזק-יד. ואפילו אלה שאינם גונבים, מתרשלים הם לתת חשבון ולהשיב את הכסף לאוצר החברה של הצלב האדום. איזה גינראל שוועדוב, כן ביתה ואהובה של הקסרית מאריא פיאורובנא, ואשר ע"פ חפצה נעשה לאחד ממנהלי החברה הנ"ל, גנב מקופת החברה כמיליון רובל ויאבדם בעסקי הכרזא. הנסיך גאליצין והגראף לאנסקי אספו כסף בשביל החברה ולא אבו לתת לאוצר החברה לא את הכסף ולא חשבון. העם הרובץ תחת משאו שותק, אבל בני הנעורים, הסטודנטים והפועלים הצעירים אינם שותקים, המה ירמו קולם ויצעקו חמס, הממשלה תרדפם והמה יוסיפו לצעוק, המה רוצים עב"פ להודיע את הממשלה, כי אין העם רוצה לסבול עוד את רשעתה ויתעורר בקרוב, להטיל מעליו את עלה הקשה. מאות סטודנטים וגם פרופיסורים גרשה הממשלה מכל אוניברזיטה. כתי-הספר הגבוהים ריקים, אין מי ילמוד ואין מי ילמד, עוד מעט ויסגרו.

אם יהמול איוה סוחר ציוני ויביא אתרונים מיו יאבר את כספו. בי לא יוכל להתחרות עם סוחרו טריעסט. עליכם לצמצם את עבודתכם בהבאת כל הסחורה לטריעסט ואז לא יגרעו עכ"פ מאתרוני הערכים. כי לא יקנום הסוחרים זאת אין להאמין. - ד"ר מ"ט ב.פ. : אי אפשר היה בשבוע זה.

M. GALITZER

KRAKAU

Dietelsgasse No. 41, Grünwald's Haus

הויפט - ניעדערלאגע זעממטליכער ארטיקל אויף דעם געביעטע דער אפטיק, היורוגיע עלעקטראמעטריק, קאסמעטיק אונד באנדאזש-מיטעל. ברוכבאנדער פיר ביידע געשלאכטער עט קינדער אין בעסטער, סאלידעסטער אויספיהרונג.

פון חודש יולי 1904 וועט ערשיינען א

חודש-זשורנאל

פאר לעבען, ליטעראטור אונד וויסענשאפט

"די יודישע צוקונפט"

פראגראם:

העלפען דאס יודישע פאלק בעפרייען פון זיין שקלאפעריי. העלפען דעם יודישען פאלק אין דער איצטיגער צייט. כדי ער זאל קענען עררייכען זיין צוקונפט. רעדאקטער: ד"ר י. ווארטסמאן.

אבאנעמענטס ווערען שוין איצט אנגענומען.

יעהליך 9 קראנען.	8 מארק.	10 פראנק.	4 רובעל.
" 2	" 5	" 4	" 4 1/2
" 1.20	" 3	" 2 1/2	" 2 1/2

אבאנירען קאן מען אין די רעדאקציע:

Dr. Ch. Wortsman, 172 Amhurst Rd. London N. E.

אדער אויך אין אדמיניסטראציע פון "המצפה".
אגענטען ווערען געזוכט.

תהלת האונגרים בעולם יותר מכל מלכיהם דיפלומטיהם ונבזריהם יחד. יאקאי חזר וייצר את לשון המאדיאריים שנשכחה לפניו, כתב מאות חבורים, ספרים ושירים, מלבד מה שכתב כחמש שנה ככל יום מאמרים ופיליטונים כעתונים יומיים וערך עתון סטירי ויעסק גם בפוליטיקה וככל עניני עמו. יאקאי נשא לעת זקנתו נערה יהודית כת שו"ב לאשה ושמה בילה גראס. מכבדיו דרשו ממנו, כי תמיד עכ"פ אשתו את דתה והוא לא רצה. ע"פ צואתו הניח לה את כל הוננו הגדול, אף שיש לו בת מאשתו הראשונה. ככל עת מצוא הנין יאקאי בעד היהודים נגד שונאיהם ובשנת 1867 הנין בעד היהודים הנאמנים לדתם נגד הנאורים הכונדים בדתם. כספר אחד תאר יאקאי איך נעשה לאוהב היהודים, כי בימי המרד לחמו היהודים כאריות בעד חרות אונגריה ויחד עמו נהרץ עליהם משפט מות. היהודים עזרו הרכה להפצת ספריו ולעשרו. הליתו והכבוד הגדול שעשו לו כל בני עמו ועירו, נעשה בהוצאת הממלכה. מכתב עתיק מארץ ישראל. בימים האלה נגלו במצרים בתל-אל-עמארנה שני לוחות אבנים. האחד מאת מלך אשור למלך מצרים והשני מאת אחד מפחות ארץ כנען למלך מצרים. וזה תוכן הלוח השני:

"אל אדוני המלך לעולם יחיה. עבדך יהוי-שרו משתחוה אל הדום הנליך שבע פעמים ושבע. כל מצותך אדוני המלך ופקודתך שטרה רוחי. זלעפה אחזה את כל הארץ מלפני אנשי צבאך. אנכי אספתי את מחנותי, והספינות עומדות הכן לשרת את חילות המלך. וכל מי שיעזי להרים יד במלך יהרם ביתו וכל תקות חיים תאבד ממנו. הביטה וראה אדוני המלך כי נאמן עבדך למשרה (אשר נתנה על שכמו). יאר אדוני המלך פניו אל עבדו הנאמן לו.

ארגו מכתבים.

אבי יוסף בירושלים: הגנו סוברים ומקבלים. - אבן מאיר: אמרו ביהוי לא יסבנו. הלועג לנשים בעברית הרי זה עובר על "לא תקלל הרש" ועל "ליע: לרשי. - להמעירים ע"ד הצבוע הנודע, הרוצה להשביח מקחו בחרפו את מויל "המצפה": לא יתכן לענות. הטוב שבמענות לאלה הוא השתיקה. - אז"ש: "מספר זכרונות" טוב וחבל כי לא נוכל להרפסו. מטעם, כי בעת שלום אין לשיב להזכיר עוונות. אל נא תרפינה יריך, כתיב על ענין אחר ואל תאריך ביותר ואל תנע בדברי שאין נוקקים לו בימים האלה. - י"ש: עוד נתבונן בהתרגום. כמו שהוא בודאי לא. - על"ק: לע"ע אין מקום להלב והמהי. - י"ק ב: כל זמן שלא יהיו אתרוני המשכות שביהם בשוק טריעסט ילכו למטוין.

ראו והנהירו.

- הקובץ בעופו,
- משליך מטופו,
- ואיננו בוחן,
- איהו שוכן.
- הדבורה מעופפת,
- רעלה מטפת,
- ואיננה יודעת,
- את מי מנעת.
- העורב מצריך
- ואינו משגיח,
- איננו חוקר,
- אין מי דוקר.
- *
- הסופרים! הנהירו,
- מזה השמרו!
- בשקץ רעיונים
- בל תשקצו הגליונים.
- אל תרבו להג,
- לבזו ולעג:
- אל תפיצו כתבל
- פרש וקבל.
- כי יש חומם מריח,
- יש מתבונן ומשגיח.
- יש בוחן ארשת
- ויש נפש מרגשת.

שמואל ווייסמאן חיות!

דינט

משרדה הספרות והמדעים

מוריץ יאקאי. לעם האונגרי אבל לאמי כבד, כי מת סופרם ופיטנם הגדול מוריץ יאקאי, האיש שהרכה

יצא לאור לוחות זכרון

ספר כולל

תולדות רבני העיר קראקא קורות חכמיה, פרנסיה וטובי העדה, מאמצע המאה השלישית לאלף הנכחי עד ימינו אלה, בצורה העתקות ציוני קברותיהם, עם הערות הנוגעות לקורות היהודים במדינות פולניא ואשכנז

מאת חיים דובעריש פריעדבערג

הוצאה שניה עם הוספות ותקונים.

Preis 3 Mk.

(150 עמודים).

המחיר 3 מארק.

כספר הזה, שהנהו בהוצאה השניה חדש ממש. ימצא האוהב להתחקות בחקרי קדמוניות עמנו במדינות פולניא ואשכנז ככלל, וכותב דברי ימי עם ישראל בפרט תועלת רבה, כי מלבד תולדות אנשי השם בסרית קראקא, עוד ימצא פה חמר רב לבנין תולדות עם ישראל בקהלות: אפסא, ווארדפלב, ווישניצא, העלמא, חמעלניק, טיקטין, לובלין, לובמלא, סאטנוב, סלוצק, פינטשוב, פרועדבורג, פרעמישלא, קשונז, רישא, שידלוב ועוד. ולקורות המשפחות העתיקות: אשכנז, אויערבאך, אפנהיים, ברודא, גנע צבי, דייכש, הורוויץ, וואלירשטיין, היילפרין, יפה, יעקלש, לאנדא, מייוולש, מרגליות, סירקס, עברליש, קאצינעלבוויגין, קרבמאל, רפאפורט, שפירא, תאומים ועוד

כל הקונה מטני הספר הזה ישיג שתי רשימותי האחרונות, על אדות ספרים יקרי המציאות, חנם.

J. KAUFFMANN, Buchhandlung, Frankfurt a. M. (Deutschland)

Börnestr. 41.

ציונים! ציונים!

אם ע"פ התורה בני-עמך ובני-עירך קודמים לאחרים במצות "וחי אחיך עמך", הן לנו הציונים בודאי הציוני קודם לבלתי-ציוני ומכל-שכן לבני-נכר. לכן החובה על כל יהודי וביחוד על כל ציוני, לבלתי קנות הילוזן לפסיוסן

רק מהפאבריקה היהודית הגדולה של הילוזן

CH. L. SPITZ, KRAKAU

וכפרש אחרי שכבר נוכחו הכל, שההילוזן האלה עולות בטובן על מלאכת פבריקאות אחרות. עת הוא, שיסירו אחינו את המשפט הקדום והמעוקל מלבם, ישחזקה על סחודות בני נכר שהן טובות מסחורות של יהודים וראויות הן לשלם בעדן כפלים. קנו גא ציונים לרונטא הילוזן מהפבריקה הציונית הזאת, אשר על כל שפוסרת נרפס "מגן-דוד" עם שם "ציון" ותוכחו. בי למרות המחיר הנמוך, ההילוזן טובות מאחרות ודרשו מאת כל המראפיקות לתת לכם רק הילוזן כאלה.

גימנאזיום עברי.

בב"ל הגמנויות הכוללים יתכבדו צנינו לישראל ויגדלו ללל תורה וכל וני שהיכלת צידו הלל ישונה, כי יוכל לגדל את צנו בגמנויות העברי, צבראח, קצו יקשיצו התלמידים לקח צמקרא, ס"ק ופוסקיי ציחד עם כל התלמידים, אשר ילמדו בגמנויות אשר להונושלה ויחונכו צדתנו וחונונתנו הקדושה הנוקרה לנו. ובסוף השנה יקצלו העודות, אשר ישו צברכן לכל דבר כהעודות הגמנויות אשר להונושלה. לנוחכלים כשרים צזול ולהשקה ונעולה ידאג הכרז ראש ציה"ק. גם פולנית ילמדו סס.

האדרסה: Rabbiner Dr. M. JUNG, Ung. Brod (Mähren)

ניי איינערעכטעמטע קראקויער

כשרה דאמפפזעלכוואארען פאבריק

מיט דער בעסטען מאדערנסטען מאשינע, ערצייגט שענע, פרימא סאלאמי, וועראנעזער, ברוסט, שינקען, קרענוויסל א. ו. פערזעהן מיט הכשר של הרב הגאון דפה שליט"א. עמפפיעהלם צו בילדיגסטען פרייזען. אויף פערלאנגעני ווירד פרייזקוראנטע עמפפיעהלם איינגעשיקט.

מנחם מענדל גראזער.

Emanuel Glaser, Dampfselchwarenfabrik

KRAKAU, Bozego-Ciala 8.

האטעל & רעסטוראציע

זאכט גוטע בעראטונג עצה טובה לצו ארלעס, נור ביא

וואלף זאלץ קראקוויא

קראקויערנאסטע 29 (קווארק)

Saul Rafael Landau

Juwelier

KRAKAU Stradom 13.

עמפפיעהלם זיין רייכהאלטענס לאגער פאן עכטען שווייטצער גארד אונד זילבער אוהרען, גארד קעמטען, גארד אונד זילבער & יובעלען וואארען. צו דען בילדיגסטען פרייזען. רעעלסטע בעדיענונג.

Wolf-Zuckermann

KRAKAU

Bozego-Ciala 3

im Hause

des Herren Grünwald

עמפפיעהלם זיין רייכהאל-טינעס

שוהווארען לאגער

אייגענער ערציינונג.

בינגען 6 שמונדען ווירד

יעדעס מאס - מוסטער ער-

צייגט, וואונדערשאן געאר-

ביימעט, עט

בילדיגסט בערעכנעט.

אויך רעפאראטורען ווערדען

אנגענאמען.

Abraham Pemper

Podgórze bei Krakau.

מעכאנישע

ווייסשטיקקערייא פאבריק

יעדעס אייגענענדעמטע מוסטער ווירד

גענויא עט בילדיגסט אויסגעפיהרט.

Wyd.: Naftali Hof. S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.

Drukiem S. L. Deutschera w Podgórze.

ניכט

10,000

קראנען

אבער פיעלע קראנען

ערשפארען זי, ווען זי דען פרייז-קוראנט פאן דער פירמא

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60

Uhrmacher & Juwelier

פערלאנגען, דער איהנען פראנק אונד גראטיס צוגעזענדעט ווירד.

דיא ערסטע בעסטעקאנטע

מראקויער

כשר

כשר

זעלכוואארען פאבריק

מיט דאמפפבעטריעב

דער פירמא

Spira & Gronner

In Krakau

עמפפיעהלם איהר פאבריקאט צו

בילדיגסטען פרייזען.

הכשרים ביא יעדער זענדונג.

Kotel Londres

Krakau, Stradom

Inhaber SALAMON WASSERLAUF

גרעסטעס האטעל דער יודישען קיפמאנס-

וועלט, נייא רענאָוירט, שעהנע צימער,

גוטע קיכע, שמרענג כשר, פיר זאמער-

סעכאן שעהנען גארטען אייגענעריכטעט,

פיד פרעמדע געסטע, וועלכע ערצטע

ברויבען בעסטענס געאייגענט, עמפפאָהרען

צו בילדיגסטען פרייזען.

דער הריעג צווישען רוסלאנד אונד יאפאן

לענקט יעמט דיא אויפמערקזאמקייט דער נאנצען וועלט אויף זיך. יעדער מענטש מוסט יעטצט אויך איין טאגליכעם בלאטט לעזען, אום דיא קריגענס-נאכריכטען צו ערפאָהרען. אום אויספיהרליכסטען איבער דען קריגען בעריכטעט

דיא אין בודאפעסט ערשיינענדע

"ארלגעמיינע יודישע צייטונג"

דיעזעס פֿערברייטעסטע יודיש-פאָליטישע בלאטט ערשיינט יעדען טאג (נור ניכט אום שבת אונד זאָנטאָג). אונד צוואר אין רייז דייטשער, ליכט פֿערשטענדליכער, שפראכע, מיט יודישען אותיות.

דיא שאָן זייט 17 יאהרען עקזיסטירענדע "אללגעמיינע יודישע צייטונג" ברינגט טאָגליך דיא אויספיהרליכסטען בעריכטע אונד אייגענע טעלעגראממע איבער דען רוסטיש-יאפאנישען קריגען, עבענוז ערקלארענדע בעשפּרעכונגען, אונד ארטיקעל, זאָוויי אייגענע יודישע לאנדראקטען איבער דען קריגען. — אויסערדעם פֿער-אָפּענטליכט דיא "אללגעמיינע יודישע צייטונג" יעדען טאג פאָליטישע ארטיקעל אונד בעריכטע אויס דעם ווענער רייכסראטהע אונד איבער דיא פארלאמענטע אללער שטאמען נעכסט "פֿערשייערענע נייאיקטימען" אויס אללען שטיהלען דער וועלט, פאָן אללעם דאס אינטערעסאנטעסטע אונד דאס נייעסטע!

פֿערנער שטעהט אין יעדער נומער דער "אללג. יודישע צייטונג" איין שאַנעס "פאָליטעטאָן", האכאינטערעסאנטע ערצאָהלונגען אויס דער גענעווארד אונד אויס דער פֿערנאנענהייט דעם יודענטומס. עבענוז האט יעדע נומער דער "אללג. יודישע צייטונג" שפעציעל יודישע נייאיקטימען אויס אללען גענענדען דער וועלט, דיא, אללג. יודישע צייטונג פֿערטהיידט אין געריעגענען ארטיקעלן דיא אונפֿערפֿאלשטע יודישקייט, אונדערע אמונה הקדושה מיט פֿייער-אייפֿער אונד קאָמפּט מיט "התלהבות" געגען דיא פּושעיים! דארום פֿירעט יעדער עהרליכע יוד אין נייטיגעס פֿערגניגען אין דער "אללג. יודישע צייטונג". דייער צייטונג ברינגט אויך טאָגליך געשאַפּטע בעריכטע, באַרזענ-סורזע, ציעהונגען אללער 5 אָזע אוי. מיט איינעם ווארטע: דורך דיא, אללג. יודישע צייטונג ווירד מין טאָגליך מיט אללעם בעקאנט, וואס אין דער פאָליטיק אונד אויס יודענטומ פֿאָרגעהט! טראַקט אללדעם אויז דער פֿרויז דייער טעגליכען צייטונג נור 1 קראַנע 80 העללער אויף איינע מאנאט, אָדער 5 קראַנע אויף 3 מאנאטע. ווער זאָגליך מיט 5 קראַנען בעשטעלט, דער בעקאמט דען אנפאנג דעם יעטציגען וואונדער-שאנען פאָליטעטאָנס, עבענוז אויך איינע גראַסאָטיגע יודישע לאנד-קארטע איבער דען רוסטיש-יאפאנישען קריגען אומזאנט אונד פראנקא זאפֿארט צוגעשיקט.

דיא אדרעסעטע אויז:

"Allg. Jüdische Zeitung", Budapest, Lázárgasse 14/h. (Ungarn).

געגען פֿאַראיינענדונג פֿאַן 20 העללער (אין בריעפֿמארקען) ווערדען 3 פֿראַנע-בלאַטטער געשיקט. (עהרליכע אגענטען מאַגען זיך פֿאַן איבעראלל מעלרען)

30% בילדיגער אלס איבעראלל.

G. L. Grajower

Krakau, Krakauergasse Nr. 16

im Hof (vis a vis H. Faust)

עמפיעהלם זיינע רייכהאלטיג אססארטימע

שוהוואארענהאנדלונג

צו בילדיגסטען פרייזען.

גלייכצייטיג עמפסעהלע אויך מיין ענגראָה-לאגער פאן לעדער-לאקע אונד קאנזערווירונגס-מיטטעל פיר פיינערע שוה-וואארען ווי: שעווראָה, פראנרעס עט. 50% בילדיגער אלס איבעראלל.

30% בילדיגער אלס איבעראלל.

בעזאנדערס גינסטיגע געלענעהייט!

דורך גראַססען איינקויפֿען איינער אויפֿגעלעזומען

כינאזילבערווארען פאבריק

בין איך אין דיא לאגע פֿאַלגענדע שפאטטבילדיגע פרייזע צו אפֿפֿער-רען, זא לאנגע דער פֿאַרארמט רייכט:

12	שטיק כינא-זילבער קאפֿע-לעפֿפֿעל נייעסטע פֿאַסאן	fl. 2.75
"	" " " עססלעפֿפֿעל	5.25
"	" " " גאבעלן	5.25
"	" " " טאפֿעל-מעסער מיט פיינסטען	"
"	" " " גערליכער קלינגען	5.25
"	" " " דעססערט מעסער	4.25
"	" " " גאבעלן	4.25
"	" " " לעפֿפֿעל	4.25

פֿעראנד געגען נאכנאהמע אדער פֿאַרהעראיינענדונג דעם בעמראגעס.

ניכט פאנוועניערענדעס געהמע אהנע אנשטאנד צוריק אונד שיקקע געלד

רעטור. — אויפֿ'ס פֿערלאנגען שיקקע נייעסטען פרייזקוראנט מיט צירקא

1400 אילוסטראטיאנען בחנם בלא כסף פראנקא!

SINA PELZ, KRAKAU.